

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

1977

ФЕВРАЛЬ

2 №

Бастыра ороондордың пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

№ 2
1977 ж.
февраль

КПСС-тинг Горно-Алтайский обкомының пропаганда ла агитация бөлүги

ПАРТИЙНЫЙ ОРГАНИЗАЦИЯЛАРДЫН КАРУУЛУ ЗАДАЧАЛАРЫ

Туулу Алтайдың ишкүчиле јаткандары «Колхозчыларга, совхозтордың ишмекчилерине, механизаторлорго, ученыйларга, јурт хозяйствоның специалисттерине, јурт хозяйствого материально-технический јепселдер берип турган промышленносттың ишчилерине, Советский Союзтың бастыра ишкүчиле јаткандарына учурлаган КПСС-тинг Төс Комитетдинин Письмозын» ла «Производствоның тузазын бийиктедерине, иштинг чындыйын оноң ары јарандырарына ла онынчы бешжылдыктың јакылталарын јенгүлү бүдүрерине учурлаган Бастырасоюзный Социалистический мöröй керегинде» КПСС-тинг Төс Комитетдинин, СССР-динг Министрлеринин Совединин, ВЦСПС-тинг ле ВЛКСМ-нин Төс Комитетдинин јёбин көдүрингилү айалгада уткып, исторический jaан учурлу документтериле јилбиркеп танышкылайт.

КПСС-тинг Төс Комитетди Улу Лениннин ўредүзине ле јакылталарына качан да болзо чындык болуп ла советский албатының творческий баштанкайларының ийдезине тынг бүдүп ле иженип, јурт хозяйствоның продукталарын иштеп аларын ла белетеерин оноң ары кöптöдöри аайынча јаныдан jaан ла каруулу задачалар тургускан.

Онынчы бешжылдыктың баштапкы јылын ороонның ишкүчиле јаткандары көдүрингилү ишле баштаپ, 1976 јылда аш öскүрип аларында jaан једимдерге јеткендер. Былтыр 224 миллион тонна аш јуунадылган. Онызы 1973 јылдагызынаң чик јок кöп болуп јат. Ол аштың 92 миллион тонназы государствового табыштырылган.

Ол ок öйдö партияның Төс Комитетди јеткен једимдерге боловзынарга јарабас деп темдектеп јат. 1976 јылдың пландарын бүдүрерине 1975 јылдагы күйгек јаман салтарын је-

тирген. Оноң улам анчадала мал ижининг ишчилериңе уурла күч айалгаларда иштеерге келишкен. Је олор јербайын-дагы бастыра аргаларды тузаланып, малдан јаан чыгым этпеске кичеенгендөр.

Туул Алтайдың ишкүчиле јаткандарына 1976 жылда арбүткеннинг уур айалгазында иштеерге келишкен. Је андый да болзо, олор 1976 жылда, 1975 жылдағызына көрө, государствово этти 70,7 мун центнерге, сүтти 5,4 мун центнерге, түкти 2,2 мун центнерге, ноокыны 88 процентке көп табыштырын жеткилдегендөр. Государствово түк табыштырар план былтыр 113, ол тоодо нөбкө садар план 171 процентке бүткен.

1976 жылда областтың аймактары ортодогы социалистический мөрбөйдө Кан-Оозы, Кош-Агаш, Көксуу-Оозы ла Улаган аймактардың ишкүчиле јаткандары озочыл јерлерде болуп, общественный малдан иштеп алар продукцияны государствово садарының албатыхозяйственный пландарын бастыра көргүзүлөр аайынча бүдүрип койгондор. Албатыхозяйственный пландарды ла социалистический молјуларды бүдүреринде ёткөн жылда анчадала Кан-Оозы аймакта КПСС-тин XXI съездининг адыла адалган ла «Путь к коммунизму» колхозтор, Кош-Агаш аймакта «40 лет Октября», «Путь к коммунизму», Лениннинг адыла адалган, «Кызыл Мааны» ла СССР-дин 50 жылдыгының адыла адалган колхозтор, Ондой аймакта Карл Маркстың адыла адалган колхоз, Көксуу-Оозы аймакта Алтыгы-Оймондогы ла Мультадагы, Ондой аймакта Ийиндеги, Шебалин аймакта Чаргыдагы совхозтор ло ёскө дө хозяйствворор бир канчаjakшынак жедимдерге жеткендөр.

Ол ок ёйдо областтың бир кезек хозяйстввороры арбүткеннинг уур ла күч айалгазы пландарды ла молјуларды бүдүрерине каршулу салтарын жетирген. Оның учун область государствово эт садар албатыхозяйственный планды 94, сүттин планын 99 процентке бүдүрген.

Азыйдагы аайынча ок чылап партия јер ижине, јерди тузаланарын јарандырарына, аш ўрендеерин оноң ары көптөдөрине, јер ижининг культуразын бийиктедерине, чыгымдарды астадып, кажы ла гектар јерден арбынду түжүм иштеп аларына төс ајару эдип туру.

Бистинг областта јуртхозяйственный производствоны оноң ары ёскүрери общественный малга азырал белетеерин кезем көптөткөнинен чике камаанду. Оныңчы бешјылдыкта общественный малга 1156 мун тонна азырал белетеп алар

керек. Ол эмезе кажы ла малга азырал белетеерин 1,5 катапка көптөдөр, кажы ла условный малга 5,7 центнер азырал единицадан 7,9 центнер азырал единицага јетирер, азырал белетеерин 38,6 процентке көптөдөтөн задача турup жат.

Анчадала калганчы јылдарда колхозтордың ла совхозтордың партийный организациилары малга азырал белетеерин көптөдор амадула, кыралап турган јерлердин түжүмин бийиктедерге, мелиоративный иштерди ёткүрип, одор ло ѡлёнг чабар јерлердин кыртыжын јарандырар иштерди ёткүрип тургандарын темдектебеске болбос.

Общественный малды азыралла толо јеткилдеерице областынг хозяйственорына 1977 јылда 166 мунг тонна ѡлёнг, 80 мунг тонна сенаж, 287 мунг тонна силос, 40 мунг тонна монозырал, 30,7 мунг тонна аш ла 8 мунг тонна ѡлёнгнинг кулурын белетеп алар керек. Анча кирелү азыралды белетеп аларга ла јаан учурлу јуртхозяйственный кампанияны төзёмёлдү ёткүрерге болуп, партийный, профсоюзный ла комсомольский организациилар техниканы ремонтоорын ла азырал белетееринде туружатан кадрларды белетеерин ажындыра ёткүрер учурлу.

КПСС-тинг Төс Комитетининг Письмозында јаскы кыра ижине јаан ајару эдилет. Анчадала јаан ајару бийик түжүм бергедий ўренле хозяйственорды јеткилдеерице эдилер учурлу. Ўренди белетеерин партийный, советский ле јуртхозяйственный органдар јаантайын шингжүде тудар керек. Јаскы кыра ижине белетенеринде тракторлорды, тракторлорго колбоор инвентарьды ла ёскö дö јўзён-башка техниканы ажындыра ла чындыйлу белетеп алганыныг учуры сүреен јаан. Бастыра техниканы ла машиналарды ёйинен озолодо ремонтоп алары, звенолорды кадрларла, ол тоодо мастер-наладчиктерле толо јеткилдеери керегинде Башкирияныг, Ивановский ле Целиноградский областтардың механизаторлыныг јаан тузалу баштанкайын КПСС-тинг Төс Комитети јараткан.

Туулу Алтайдың колхозторыныг ла совхозторыныг механизаторлоры КПСС-тинг Төс Комитетининг Письмозыла, Улу Октябрьдың 60 јылдыгына учурлалган Бастырасоюзный социалистический мöröй керегинде КПСС-тинг Төс Комитетининг, СССР-динг Министрлерининг Соведининг, ВЦСПС-тинг ле ВЛКСМ-нинг Төс Комитетининг Јёбиле төрөнгжиде таныжып, јаскы кыра ижине бастыра јанынан белетенеринде ле јуртхозяйственный техниканы ажындыра

ла чындыйлу ремонтоорына учурлаган социалистический молјулар алып турулар. Олор жыска ёйгө 2300 ажыра тракторлорды, ёскö дö јуртхозяйственный техниканы ла инвентарьды белетеп койор учурлу. Бу ишти ёткүреринде албаты шингжүзининг группаларының ла постторының, комсомольский прожектористтердин учуры сүрөен jaан.

Шебалин аймакта Чаргыдагы ан ёскүрер совхозтың механизаторлоры КПСС-тинг Тöс Комитетининг Письмозыла таныжала, жаскы кыра ижинде иштейтен тракторлорды, оок ёскö дö инвентарьды ла техниканы ремонтоорының аңылу звенолорын төзöёри керегинде шүүлте эткендер. Андый звенолор jaан ченемелдү механизаторлордон төзöлгөн. Олор јуртхозяйственный производстводогы бойлорының учурынjakши билип ле ондоп, техниканы ремонтоорын кёндүктирип ийгендер.

«Эмдиги ёйдин јурт хозяйствозында — механизаторлор тöс жерде. Оның билгириинен, профессиязын jakши билгенинен, ченемелинен ле ишке берингенин учы-түбинде колхозтың ла совхозтың ижи ле једими камаанду» — деп, КПСС-тинг Тöс Комитетининг Письмозында айдылган. Партийный организациялар, колхозтордын ла совхозтордын башкараачылары ла инженерный службалары тракторлорды ла ёскö дö техниканы эки сменадан иштедерине, бастыра машиналарды толо тузаланарап ажындыра ајару эдер керек. Јурт профтехучилишелерде, текши ўредүлүү школдордо ло жербайындагы аңылу курстарда механизаторлордын кадрларын ўзери белетеери — ёйдин некелтези.

1977 жылда jaан задачалар областының мал ижининг ишчилерининг алдында туруп жат. Олор бысыл Тöрөлиске 26700 тонна эт, 41100 тонна сүт, 28600 центнер түк, 550 центнер ноокы, ангның кургаткан 13000 килограмм мүүзин табыштырарын јеткилдеер учурлу. Андый jaан каруулу задачаны јангүлү бүдүрерге ле ишкүчиле жаткандарды этле, сүтле, малдан иштеп алган ёскö дö продукталарла јеткилдеерге болуп, мал ижининг ишчилерининг алдында турган jaан иш — малды кыштадарын төзöмөлдү ёткүрери болуп жат. Элден озолодо азыралды чебер ле тузалу чыгымдаарына, чындыйы жабыс азыралды жарандырып, малга берерине эдер керек.

Партияның Тöс Комитети партийный, советский ле хозяйственный органдардын, башкараачылардын, специалисттердин ле малчылардын ајарузын малдың уғын жарандырарына, эне малдың тын тоозын кöптöдöрине, мал субай ар-

тарын астадарына, бастыра жаш малды корып аларына эдет.

Кышкы айларда малданг арбынду продукция иштеп алар задача туруп жат. Андый болордо, эткомбинаттарга табыштыратан малды аңылу азыралга тургузып семиртер, государствового јаан бескелў мал табыштыrar керек.

КПСС-тин Төс Комитети партийный, профсоюзный ла комсомольский организациялар, советский ле јуртхозяйственный органдар кандай ла ишти төзөмөлдү өткүренине, жаландарда ла фермаларда иш айлу-башту ёдөрине, колхозный ла совхозный производство једикпестер ле тутактар, «куру күндер» болбозына иженип туру.

Онынчы бешжылдыктын экинчи жыларын пландары ёйинен озон ло женгүлү бүдери күнүнг сайын өткүрилетен төзөмөлдү ле массово-политический иштенг чике камаанду. Бийик түжүм иштеп аларына, малдын тын тоозын ёскүренине ле продуктивнозын бийиктедерине учурлаган тартыжуда коммунисттер озочыл жерде болор учурлу.

Партийный организациялардын алдында турган задачалардын тоозына «Знание» общественнонын лекторский группаларынын, агитаторлордын ла политинформаторлордын ижине ајаруны тыңғыдып, жарт жердинг кажы ла ишчизин КПСС-тин Төс Комитетининг Письмозыла, «Онынчы бешжылдыктын жакылталарын женгүлү бүдүренине учурлаган Бастирасоюзный социалистический мөрөй керегинде» КПСС-тин Төс Комитетининг, СССР-дин Министрлерининг Соведининг, ВЦСПС-тин ле ВЛКСМ-нин Төс Комитетининг Јөбилетаныштырары кирип жат.

Бастыра массово-политический ишти онынчы бешжылдыктын экинчи жыларын ла молјуларын Улу Октябрьга учурлап, ёйинен озо ак-чек бүдүрер керек.

ИШҚҰЧИЛЕ ЖАТҚАНДАР ГОСУДАРСТВОНЫ БАШКАРАРЫНДА ТУРУЖАТ

КПСС-тінг XXV съезди онынчы бешілдікка коммунистический строительствоның задачаларын чокумдап, бастыра албаты хоziйствоны башкарарын оноң ары жаандырар јолдорды темдектеп берген. Съездте тургузылған улу-јаан задачалар партияның ла башкаруның директивтери канайда бүдүп турганын шингжүлеерин там тыңытсын деп некеп жат.

Бүдүргенин шингжүлеери — башкарыштың бастыра ўйелеринде чын-чике башкарып билеринің кыйалта ѡок айалгазы, ол сөс лө керек, јөп лө оны бүдүргени бирлик, тудуш болорын жеткилдейт.

Бүдүргенин шингжүлеер иште албаты шингжүзинің органдарының учуры жаан деп КПСС-тінг Төс Комитетинің Отчетный докладында темдектелген. Партийный организациялар бу органдардың аргаларын канча ла кире јакшы тузалана, олорго јакыдышылған керектерди бүдүрерине ончо жаңынан болужар учурлу.

Албаты шингжүзинің органдарының ижин бийик баалаганы, партия олордың учурын там ла көдүрерге кичеенип турганы көп керектер эдерине ууландырат. Партия олор 10-чы бешілдіктың јакылталарын бүдүрери учун тартыжуда эрчимдү турожарын, хозяйственний строительствоның, башкарыштың ла жеткилдештің бастыра бөлүктеринде шингжүзинің ёдүрими бийиктеерин, једикпестерди ѡоголторында азыйғызынан чокум көргүзилер болорын сакыйт.

СССР-де албаты шингжүзинің органдары керегинде КПСС-тінг Төс Комитети ле СССР-динг Министрлеринің Соведи јөптөгөн Положениеде айдылып турганы аайынча, бу органдар советский обществодо жаан учурлу јерде туруп, социалистический демократияның кеберлеринің бирүзи болуп жат. Олор ажыра ишқұчиле жатқандардың элбек калык-жоны орооныстың экономиказын, хозяйственний ла культурный строительствозын шингжүлеп, государствоның керектерин башкарарында турожып жат. Албаты шингжүзинің ор-

гандарының ижи партийный организациялардың башкарғаныла ёдöt.

Бистинг ороондо албаты шингжүзининг органдары качан да болзо бойының элбек калык-јон, албаты туружар бүдүмиле тың болгон. Јаны бүдүмдү шингжүзининг политический төзөгөзи ле сүреен jaан учуры «албаты шингжүзи» деп адалган адынаң да билдиret.

Откён 1976 јылдың туркунына албаты шингжүзининг комитеттери дозорныйлардың эрчимдү турушканыла торт јүстен ажыра шингжүлештер откүргендер. 228 шингжүлештин итогторы заседаниелерде көрүлип, 187 жамылу кижи каруузына тургузылган, 4 кижи жамызынаң жайладылган, материалдардың кезиги прокуратураларынг органдарына табыштырылды. Откүрген шингжүлештердин шылтузында 77 мунсалковой акча растраттардан, ёскö до шылтактардан уламжылыгын жарталган.

Эмди 1977 јылдың уур-кату кыжында общественный малды јылдан коромјы јогынаң чыгарарына албатының дозорныйларының группалары ла постторы колхозтордо ло совхозтордо жаан иш откүрип жадылар. Посттор производствынг эн учурлу бөлүктөринде тургузылган. Олор азыралдарды чебер чыгымдаары, ончо бүдүмдү малдың тын-тоозын астатпазы, мал ижининг продукциязын көптөдөри ле оның чындыйын бийиктедери учун тартышкылайт.

Комитеттер, группалар ла посттор техниканы 1977 јылдың јаскы кыра ижине белетеерин бойының шингжүзине алган. КПСС-тин обкомының жакылтазыла олор облатынг хозяйстволорында 1977 јылда ўрендеерине ўренди белетеер керекте партияның ла башкаруның директивтерин бүдүрери жанаң государственный дисциплиналы буспасын шингжүлеген. Шингжүлеш ўрен жанаң колхозтордо ло совхозтордо жаан једикпестер барын көргүскен. Андый айалганы түзедерге, эмди де көп иштеерге келижер.

Темдектеп айтса, городто мебель эдер фабрикада откүрилген шингжүлештин кийинде бу предприятиеде производственный ла государственный дисциплиналы бускан неге де жарабас учуралдар жарталган. Фабриканың дирекциязы фондтың материалдарын туура садып, башкартуның штат ўстине туткан аппараадындагы улуска жал төлөөрине государственный акча-жөөжөни ажыра чыгымдап турган, фабриканың жамылу ишчилерининг куурмакту оноң до ёскö керектери илезине чыгарылган. Шингжүлештин түп шүүлтелери партияның городской комитетининг бюрозында ла албаты

шингжүзининг городской комитетинде көрүлген. Бурулу улус јолду кезедилген.

Албатының шингжүчилери государственный пландарды бүдүрери, социалистический јөөжөгө кымакай ла чебер болоры учун эрчимдү тартыжып, јакшы иштеп турганын керелегеди көп темдектер бар. Онызын бös согор фабрикада албаты шингжүзининг Э. А. Сизинцевага баштаткан группалының ижининг ченемелинен көрөр аргалу. 1976 јылда мында сырьены, материалдарды, одыруны ла электрический энергияны канайда тузаланып тургулаганын јети катап шингжүлөгендөр. Албатының дозорныйларының турушканыла фабрикада 26,4 тонна ииргөн учук, 45 мун киловатт-час электроэнергия чеберлелген. Организационно-технический иштердинг планын канайда бүдүрип турганын шингжүлөгени 29 мун салковой акча кымакайлап алар, производствының чыгымдарын 45 мун салковойго астадар ла иштинг арбынын бийиктедер арга берген.

«Электробытприбор» заводто, Акташтагы рудоуправление ле оноң до ёскёлөринде албаты шингжүзининг группалары кымакай ла чебер болоры јанынан бойының ижин јилбүлү ле теренг шүүлтелү откүредилер.

Албаты шингжүзининг комитеттерининг ле группаларының откүрген ижининг шылтузында бастыра область ичинде 365 мун киловатт-час электроэнергия, 3 мун тоннадан көп таш көмүр, 293 тонна күйгүр ле сүркүш материалдар, 467 тонна металл, 30 тонна цемент ле оноң до ёскё материалдар чеберлелген.

Бу јылдын январь айының баштапкы күндеринде КПСС-тинг Тöс Комитети ле Советский башкару партийный, советский, хозяйственный органдар ла организациялар алдына албаты хозяйствводо одыруны ла электроэнэргияны кымакайлаары учун тартыжуны тыңыдар ла онызының шылтузында 1977 јылда ол арга-күчтерди тургузылган лимиттинг 3—5 процентине кымакайлаарын јеткилдеер задача тургускандар.

Бу задачаны бүдүреринде јаан јер албатының шингжүчилери берилиет. Олордын эрчиминен көп јанынан ол иштинг көргүзүлери камаанду болор. Мынызыла колбой городто ло аймактарда көрötön суректар аайынча албаты шингжүзининг группаларының председательдериле јуундар откүрилип, ол јуундарда чокум задачалар тургузылып, партияның ла башкаруның задачазын јенгүлү бүдүрерге арга беретен ѡлдор көргүзилген.

Албатының шингжүчилерине көрөргө келижип турган сурактар жүзүн-башка, олор шингжүлүү иштин кеберлерин ле эп-сүмелерин улам ла жаандырып турарын некейт.

Комитеттердин, группалардың ла посттордың ижинде албатының шингжүчилеринин ижи жарлу болоры керегинде сурактар жаан жерде туруп жат. Жарлу болоры калык-јонго жадын-јүрүмнин керектерин түрген ле терен шүүп, ондоп аларга, жаңыс ла једикпестерди ле ол једикпестерде бурулу улусты көрөргө эмес, је жараткадый ла элбек таркаткадый баалу да немени билип ийерге болужып жат.

В. И. Ленин улустың общественный учурлу керектерин, иш-тошто шалыр болгон, социалистический јоёжёни уурдан, государственный дисциплиналы бускан, бойының керектерин шалай-булай бүдүрген учуралдарды албаты-јонго элбеде жарлап турзын деп айдатан.

Албаты шингжүзинин органдарының ижинdegи жакшы јозокторды темдектеп тұра, бар једикпестер керегинде айтпаза, база жастыра болор. Эмдиге жетире ончо комитеттер, группалар, посттор эрчимдү, чике амадулу иштеп турулар деп айдарга болбос. Коомой керектер кезикте олордың аяруынан көндүре ѡдўп, шингжүлештер калай ёткүрилип, онон улам керектү амадузына жетпей турат.

Албатының шингжүчилеринин ижи женгүлүү ѡдёр төс айалға партийный башкарту болуп жат. Бистинг партиябыс шингжүни партия башкаары керегинде Лениннин айтканынан кыйа баспай, шингжүнин органдарында иштеерине эң артық коммунисттерди ийет. Албаты шингжүзинин органдарының системазында коммунисттер шингжүлүү иштин эрчимдү туружаачылары болуп турулар. Область ичинде шингжүлүү иште 2200 коммунист, 1000 шыдар комсомолдор турушылайт. Группалардың председательдеринин 72 проценти парторганизациялардың качыларының заместительдері, парткомдордың ла бюролордың члендері болуп жат. Албаты шингжүзинин органдарының ижин жаандырарыла колбулу сурактар партийный жуундарда, пленумдарда, партияның горкомының, райкомдорының бюролорының заседание-леринде, партийный активтерде көрүлет. «Латвийский ССРде албаты шингжүзинин органдарының партийный башкартузы керегинде» КПСС-тинг Төс Комитетинин јоби албаты шингжүзинин органдарының учурлы бийиктедери керегинде партияның ада килемјизинин база бир көргүзүзи болуп туру. Бу јөп узак ёйгө программный документ болор.

Албаты шингжүзинин органдарының ижин жана баспас

ла капшуун болоры аңылаар учурлу деп партияның Тöс Комитетдининг јөбинде темдектелет. Олор бойының бастыра ижиле керекти чын ла партийный кörүшле кörötöнин турумкай айдар, албаты-јонның шүүлтезин бар једикпестерге удурлаштыра эрчимдү тöзöör, сондоп калган кörüm-шүүлтelerле, тутактарла жана баспай тартыжар учурлу.

Партияның XXV съездинингjakылталарын, Тöс Комитеттин Генеральный качызының Л. И. Брежневтин КПСС-тин Тöс Комитетдининг октябрьский (1976 жылдагы) Пленумында албаты хоziйствоның ончо ўйелеринде общественный производствоның арбынын ла иштердин чындыйын бийиктедери керегинде куучынында айылган jakылталарын канайда бүдүргилеп турганын улам ла шингжүлеерин јеткилдеери, партияның бастыра ижине, экономиканы ѡскүрер тöс задачаларды јенгүлү бүдүрерине болужары комитеттердин, группалардың ла посттордың тöс задачазы болуп жат.

Албаты шингжүзининг органдары, обlastтын албаты шингжүчилерининг кöп тоолу отряды КПСС-тин XXV съездининг исторический јöптöрин бүдүреринде партийный ла советский организацияларга билдирилү болуш јетирерин бийик күндү-күреенинг кереги деп кörüp турулар.

В. Хавбошин

ҮРЕНГЕ — АЈАРУ ЛА КИЧЕЕМЕЛ

Журтхозяйственный производствоны оноң ары бийиктеде көдүрери керегинде Коммунистический партияның XXV съездининг ле Төс Комитетининг 1965 жылда март айда откөн Пленумының јөптөри бистинг областыта бийик түжүм алыш, мажакту ашты иштеп аларын көптөдөр арга бар болгонын көргүзип туро. Ажындыра чотоп көргөниле болзо, ороондо ўрен ашты ёскүрип, белетеерин ле бийик чынгыйлу районированный сортторды тузаланарын жарандырганы бу ёйдин кемине ўзери ороон жылдын ла 1 миллиард пуд аш алар аргалузын көргүзет. Аш ёскүрерин бастыра агротехнический некелтлерге келиштире откүргежин, кажы ла гектардан јирмеден ас эмес азырал единица алар арга берер. Бу дезе общественный малдын азыралының төзөлгөзин тыңыдарына, продуктивнозын көдүрерине тың јомөлтө болор.

Аш озодон бери ороонның байлыгын, албатының жадын-јүрүмининг кемин көргүскен кемжү болуп келген. Аш ёскүрерин элбедери — журт хозяйственоң төс задачазы. Же оны жаңыс ла бийик түжүмдү эдип ёскүрип алар эмес, анайда оқ жуунадар тушта, уруп, корулаар тушта төгүлип-чачылбазына ајаруны тыңыдар керек. Түжүмди бийиктедери жанынан агротехниканың эдип турган некелтлерининг бирүзи ўренниң чынгыйын бийиктедери болуп жат. Чынгыйы уйан ўренди тузаланганы откүрилген көп агротехнический иштердин (удобренилерди төгүп жайганиның, чике севооборот откүргенининг, кылгада ашты кичеегенининг) жакшынак салтарын жабызадып жат. Мыныла коштой көп ўрен аш жерден ѡзүп чыкпай, жада калат.

Оның учун журт хозяйствово иштеп турган кажы ла башкараачы, специалист, кажы ла ишчи ўренди келер ёйдёги байлык түжүмнин төзөлгөзи деп көрөри сүрекей жаан учурлу ла керектү болуп жат. Областьның колхозторы ла совхозторы ўрен ашты канайда белетегенинен, канайда корулаганынан таза болотонын билгилеер. Ўрен ашты жеткил, бийик чынгыйлу белетеп алары жер ижиле колбулу улустын эн

јаан амадузы болор учурлу. Ўрен ашты белетеп, оны корулаарында областтың ар-бүткенинин аңылу айалгазынан улам кезик хозяйстволор оны јеткилинче белетеп албаган, ўрен аш чыкту, Ѽзör аргазы уйан болгоны јарталган. Андый ўренди јерге салгажын, ол Ѽзўп чыкпай, ўрелип калардан маат јок. Бу јанынан шингжүни ле ајаруны тыңыдары бүгүнги күннин туура салбас кереги болор учурлу.

Ўрен аштың чындыйын јаандырарында, онон бийик түжүм аларында јаан учур ашты јуунаткан кийнинде оны арутап, корулаарына берилип јат. Бу иштер ўреннин чындыйын, быжузын тыңыдарына ууландырылар учурлу. Кескен ашты ѡйлү-оинде согуп, арутап албаза, идиргенде јылыйтуны јоголтпозо, оны изидип, уутадып турза, јаан чыгым болорын ундыбас керек. Көп ўрен аш Ѽзör кемине баштапкы ла күндерден ала јетирисебей турганы јарталат. Андый болордо, ўренди белетеерин ашты кезип, јуунадар иштердин баштапкы ла күндеринен ала баштаар керек. Бу јанынан терен шүүнип, «ўренди кырада јаныс ла Ѽскүрип јат, ѡйлү кемине јетиретени идиргенде» дегенин ундыбас керек. Ўреннин чындыйы коомой болуп турганынын тös шылтагы ашты кезип, учына јетире быжыртпай турганынан улам болуп јат.

Ўрен ашты шингжүлеер областной инспекциянын јартаганыла болзо, областтың көп тоолу хозяйстволорында ўрен аштың чыгы тургузылган кеминен бийик, сүре-чöптү. Андый ашты 40—50 сантиметрден калынг эмес эдип јайып, туура салбай шингдел турар керек.

Бистин областтың айалгазында ўрен ашты учына јетире арутап, сортоп белетеерин март айдынг экинчи онкүндүгинен ала откүрерге јараар. Шингжүге алатан ўренди јаан чарактузынан, 1000 чарак 32—34 грамм тарткадый эдип талдап алар керек. Андый ўрен јакшы Ѽзор. Оны андый кемине ОС-4,5 деп машинала элгеп алар аргалу. Сортогон, тирү ўрен аш түрген Ѽзўп, кажы ла гектардан бийик түжүм алар арга берер.

Ўрен аш түрген Ѽзўп чыгарына ийдени кейле, күнле јылытканы ажыра алат. Андый ишти бистин областта кажы ла хозяйство откүрер аргалу, оны чыгаратан чыгым да ас болор. Ашты јылыдарын оны ўрендеерден 10—12 күн озо ачык јerde күрекле собырып эмезе зернопогрузчикле откүрерге јараар. Ўрен ашты ончозын јылыдары кыйалта јоктонг керектү. Анаида јылытканынын шылтузында аштың Ѽзўп чыгары 5—10 процентке бийиктейт, јыдыры чик јок астап јат.

Үрен аштын ёзўп-чыгарына јаан буудакты ого југушталған оорулар жетирип, уйададып турат. Ашты ўрендеер алдында кыйалта јоктонг корондоор керек. Андый ишти кыралаарынаң бир ай озо ёткүргени тузалу болор. Чыкту ўренди корондоорго јарабас, ненинг учун дезе, онын ёзёр аргазы там ла јабызай берерден маат јок. Андый чыкту ашты ўрендеерден 1—2 күн озо корондоорго јараар. Үренди корондоорго ртутный проправительди тузаланарага кем јок. Ашты јўзўн-башка оорулардан, ёлён-чёптёнг корулап аларга јаан арганы ўренди формалинле корондогоны жетирип жат. Андый чейинтини 1 тонна сулага 30 литрден, 1 тонна арбага 15 литрден булгап, палаткала туй бўркейле, 4 частынг туркунына кургадала, јерге чачар керек. Үрен ашты формалинле корондоорын кырага салатан кўнде ле ёткўрер керек. Ашты корондоор тушта, ол корондорды тузаланарада јеткер јок болор ээжилерди бўдўрерин ајарудан чыгарбагар.

Агрономический ишти ёткўрип турган улус обlastъта ўрен ашты белетеп аларын јаандырар бастыра иштерди јеткилдеп, јуртхозяйственный культуралардын тўжўмин бийиктедерин тўс ајаруда тудар учурлу.

А. Шедогуб

ОБЛАСТЬЫНГ «ЖУРТХОЗТЕХНИКАЗЫ» ОНЫНЧЫ БЕШЈЫЛДЫКТА

Колхозтордын ла совхозтордын техниказынын айалгазы ла машинно-тракторный паркты арбынду иштедери учун «Журтхозтехникинин» органдарынын каруулу болорын ла учурын көдүрер керек деп, албатынын хозяйствозвын 1976—1980 жылдарда ёскүреринин Төс ууламжыларында айдалган. КПСС-тин XXV съездининг јөптөрин јүрүмде бүдүрери учун тартыжуны тыңыдып тұра, «Журтхозтехникинин» облыстығы органдарынын ишчилери онынчы бешјылдыктын баштапқы жылында жакшы иштедилер. Темдектезе, 1976 жылда бистинг мастерскойлордо ремонттолгон продукцияны хозяйственорго ойто береринин планы 104,8 процентке, тракторлор ремонтоор план 101,9 процентке, технический жеткилдештер ёткүреринин планы 103,9 процентке бүткен. Бистинг машиналарла колхозтордын ла совхозтордын қыраларына 40 мун тәнна отөк, Бийск городтон 24 мун тонна минеральный удобрение тартылған. «Журтхозтехника» былтыр журтхозяйственный 772 мун тонна кошты тарткан.

1976 жылдын туркунына колхозторго ло совхозторго саткан автомашиналардын, тракторлордын, журтхозмашиналардын, жазалдардын, стройматериалдардын ла артыкту часттардын текши баазы 11 миллион 679 мун салковой болды. Жаңыс ла артыкту часттарды бис бир миллион 619 мун салковойго сатканыс. Товарообороттын жылдык планы 106 процентке бүткен. Колхозторго ло совхозторго бис былтыр 7700 тонна тус, көп стройматериалдар жетиргенис. Областьнын хозяйственорында механизация ла электрификация ёткүрерине ууландыра бистинг ишчилердин бүдүрген ижинин текши баазы бир миллион 102 мун салковой болды. Бистинг ишчилердин бүдүрген ижи колхозтордын ла совхозтордын пландарын ла молјуларын бүдүрерине жаан жөмөлтө эткени жарт.

Бүткен иштер көп тө болзо, бис хозяйственордын керек-сигендерин толо бүдүрип болбой тұрус. Жаңы бешјылдыкта

«Журтхозтехникин» аргаларын жаанадарына ууландыра көп иштер ёдүп турған. КПСС-тің Горно-Алтайский обкомының бюрозы ла облисполком 1975 жылда 11 июньда ачылу јөп чыгарғандар. Бу јөп аайынча «Журтхозтехникин» биригүлери Көксуу-Оозы, Кош-Агаш аймактарда төзөлгөн. Эмди кажы ла аймакта андый биригү иштеп жат.

Онынчы бешілдіктың учына жетире аймактардагы бөлүктөрдин производственный жаңы төзөлтөлөрин салып койорын темдектеп түрүс. Оны бис хозяйствовордогы ла аймактардагы специализацияларды аяруға алганы ажыра откүрерис. Бу стандарты бүдүрери былтырдан бери башталған. Акташтагы ла Кан-Оозындагы биригүлерде автогражтар тудары былтыр башталған. Майма журтта автобаза тудулып жат. Бу строительствовордың текши баазы 2 миллион 764 мун салковой. Майма журтта анайда ок 400 автомашинага технический жеткилдеш откүрер аңылу станция тудулып түрү. Ондойдогы мастерскойды жаңыртары быжыл башталар. Бу ишти бүдүренине 189 мун салковой акча чыгымдалар. Ол иш бүтсе, бу мастерской областтың гусеницулы бастыра тракторлорының капитальный ремонттын откүрер. Чамалдагы мастерскойды жаңыртар ла жаңырта жепсеер иш 1978 жылда башталар. Ол областтың хозяйствовордының колесолу бастыра тракторлорының капитальный ремонттын откүрер. Маймада моторлор ремонтоор заводта технический жеткилдештин станциязы бүткенинен ары завод «ГАЗ-69» ла «УАЗ» маркалу жегил жорукту ла «ГАЗ-51» автомашиналарды ремонтоп баштаар. Мында ок «ГАЗ-53» автомашиналардың моторлорын ремонттооры төзөләр.

Маймадагы моторлор ремонттоор заводты жаңыртар иш 1978 жылда башталар, бу керекке 2 миллион 905 мун салковой акча берилген, жартап айтса, жаңыртканынан заводтың аргазы эки катапка тыңырып. Ол тужында бу завод областтың хозяйствовордының бастыра автомашиналарын ремонттоор. Онынчы бешілдіктың учында капитальный бастыра ремонттор бистин мастерскойлордо ёдёр, хозяйствовор бойлорында жүк ле оок ремонттор ло технический жеткилдештер откүрер.

«Журтхозтехникин» Маймадагы биригүзинде ремонтоп алган узелдерди ле агрегаттарды хозяйствовордың ўрелген узелдерине ле агрегаттарына солып турар пункт иштеп түрү. Же бу керек көп хозяйствоворго жарамыкту эмес. Оның учун бис кажы ла хозяйствого эптү болзын деп, андый пункттарды кажы ла аймакта төзөөр деп пландадыс.

1977 жылда андый пункт Онгойдогы биригүде төзөлөр. Бу пункт стройдон чыккан узелдерди ле агрегаттарды хозяйстввордон алышп, ордына ремонтоп койгонын береле, хозяйствовордон алганын Маймадагы пунктта ремонтодып алар. Ол пунктта јазалду узелдер ле агрегаттар јаантайын болор учурлу. Ол ок ёйдө Маймадагы пункт аймактардагы пункттардың төс јери болуп, крайдың специализациялу ремонтный заводторыла, предприятиелериле бек колбулу ла анылу договорлу иштеер. Мындай айалгада хозяйствовор тургузылган график аайынча пункттарга ўрелген ле элеген узелдерди ле агрегаттарды тутатпай јетирип, јазалдузына солып алышп турар аргалу болор. Областьтың хозяйствоворында техниканы ремонтоорының ла технический јеткилдештердинг графиктери эмдиге јок болгоны керегинде аңылап айдар керек. Шак ла бу шылтактан улам техниканы алары јок болуп келгенче иштеткилейт. Оның узелдерин ле агрегаттарын орныктырар эмезе ремонтоп алар арга јок болот. Мындай айалгада хозяйствовордо техниканы ёйи јеткелекте иштетпей таштап, учеттон чыгара бичип турган учуралдар көптөп туро. Колхозтордо ло совхозтордо эмди 5366 автомашина, 3261 трактор тоололып жат. Олордың технический јеткилдежин ле ремонтын эмдиги ле кеминде артырза, хозяйствоворды бис артыкту часттарла, узелдерле, агрегаттарла качан да толо јеткилдеп болбозыс,

«Журтхозтехниканың» Маймадагы биригүзинин магазинин нургулай механизировать эдерининг төс иштери 1977 жылда бүдер. Бу магазин Майма аймактың хозяйствоворына артыкту часттарды, анылу кийимди, строительный материалдарды, тусты, таш көмүрди, журтхозяйственный бүткүл машиналарды бойының машиназыла јетирип берерин 1976 жылда баштапкы июльдан бери откүрип келди. 1978 жылдан ары фондторло берилген бастыра күйдүрер ле сүркүш эдер материалдар колхозтордың ла совхозтордың төс журттарына «Сельхозтехниканың» машиналарыла јетирилер.

Ишти јарандырарының амадузына болуп, областта диспетчерский связьтин бирлик системазы төзөлөр. 1977 жылда аймактардагы бастыра биригүлерле диспетчерский колбулар тургузылар. 1978 жылда аймактардагы биригүлер кажы ла колхозло эмезе совхозло рация ажыра куучында жары төзөлөр.

Онынчы бешілдүкта механизация ла электрификация жана строительно-монтажный иштердин кеми жаанап жат. 1980 жылда областта андый иштердин кеми 2 миллион

салковойго једе берер. Кажы ла аймакта монтажный участоктор төзөлөр, олор бойлоры специалисттерлү, аңылу машиналарлу ла жазалдарлу болор. Төзөлгөн участоктордо быыл бүдүретен иштердин пландары, чыгымдардын лимиттери берилген.

Мал ёскүрөр фермаларда тургузылган машиналарды ла жазалдарды технический жанаң жеткилдеери оног ары ёдөр. «Журтхозтехниканын» Маймадагы биригүзинде мал ёскүрөр фермаларды технический жанаң жеткилдейтен типовый станция быыл баштапкы кварталда бүдер. Ол бүткен түжинде Майма, Турачак ла Шебалин аймактардын уй саар машиналарын технический жанаң жеткилдеерин ле ремонтоорын «Сельхозтехниканын» органдары ёткүрөр. Ол станцияда уй саачыларды, бригадирлерди, журт хозяйствовынг специалисттерин ўредетен курстар иштеер. Онынчы бешылдыктын туркунына андый станцияларды Көксуу-Оозы аймакта төзөөри пландалган. Ол станция Кан-Оозы ла Көксуу-Оозы аймактардын хозяйствоворын жеткилдеер. «Журтхозтехниканын» Ондойдогы биригүзинде областьнын бастыра хозяйствоворынын түк кайчылаар агрегаттарын ремонтоор ло технический жеткилдештерин ёткүрөр станция тудулар.

Областьнын колхозторын ла совхозторын онынчы бешылдыкта агрохимический жанаң жеткилдеери элбеер. Андый жеткилдешти аймактардагы биригүлерде механизированный отрядтар ёткүрөр.

«Журтхозтехниканын» машиналарыла органический ле минеральный удобренилерди кыраларга тартып ла жайачары ёткүрилер, анайда ок культурный ёзүм жийтен куртконустарды ла ооруларды корондоп јоголторы база ёткүрилер.

Онынчы бешылдыктын учында аймактардагы бөлүктөрде 100—160 автомашинадан болор. Шоферлорго иштеерине ле амыраарына жарамыкту айалгалар төзөлип, аймактарда олорго конор, анайда ок жадар туралар тудары элбеер. «Сельхозтехниканын» коллективтери КПСС-тин Төс Комитетинин Письмозын шүүжип, 1977 жылдын Бастырасоюзный социалистический мөрбийинде элбеде туружар деп јөптөштилер. Мыныла колбой, олор бойлорына жаан молжуулар алып, Улу Октябрьдын 60 жылдыгына жарамыкту сый белетеер күүн-тапту иштеп турулар.

И. Сумачаков

МӨРӨЙДИН ИТОГТОРЫНАН

Бистинг партия социалистический мөрөйди калык-јонның иштеги эрчимин көдүрер тынг ийде-күч деп көрүп турған, оның учурына жаан ајару эткен де, эдип те жат. Партия XXV съездтин јөптөриле башкарынып, КПСС-тинг экономический политиказының төс ууламжыларыла бириктire өткүрер задача тургускан. Партияның Төс Комитети Социалистический мөрөйди төзөөри ле оны башкаарын жаандырары керегинде сурактар аайынча бир канча јөптөр жарадып чыгарган. Олордың ортодо «Социалистический мөрөйди оног ары жаандырары керегинде» јөп, партияга, советский албатыга Төс Комитеттинг Кычырулары ла өскөлөри де.

Партияның жакарулары бистинг партийный, профсоюзный ла комсомольский организацияларга мөрөйдин өдүнгизин тыңыдарына, ишкүчиле жаткандарды ишке коммунистический күүн-тапту болор эдип таскадарына жаан јомайлтозин жетирди.

Эмдиги ёйдө бистинг областы социалистический мөрөйдө 45 мун ишмекчилир, колхозчылар ла служашийлер турұжып жат, ол тоодо 21500 кижи ишке коммунистический күүн-тапту болоры учун тартыжуга киришилдейт. Коммунистический иштинг мергендүчилерининг ле бригадаларының тоозы јылдың ла көптөп турған. Тогузынчы бешілдіктың туркунана андый мергендүчилердин тоозы 2222 кижиғе, бригадалардың тоозы 108-ке өскөн.

Социалистический мөрөйдин эрчими анчадала оның бешілдіктың баштапкы жылында — производствоның чындыйын ла тузазын көдүрер жылда бийиктеп чыккан.

Ороонның озочыл коллективтерининг «Чындыйдың бешілдігіна — ишмекчининг быжу молјузы» деген баштан-кайын областының көп тоолу предприятиелери жарадып, јомайл турулар. Ол баштанкайды эн ле озо бистинг областы бös согор фабриканың, Маймада моторлор ремонтоор заводтың, «Электробытприбор» заводтың бригадалары јөмөдилер. Бу коллективтер 1976 жылдың молјуларын женүлү бүдүрдилер.

Промышленность 17 предприятие, строительство 8 кол-лектив, транспортто — 5, албатыны јеткилдееринде — 14 предприятие, 5 совхоз, 17 колхоз, 7063 ишмекчи ле колхозчы онынчы бешжылдыктың баштапкы јылына алган социалистический молјуларын ёйинен озо бүдүрип койдалар.

Производство иштеп турган улустаң 3311 кижи графики бир айга, 810 кижи эки айга, 267 кижи ўч, 424 кижи ўч айдан артык озолой барып жадылар.

Городто бös согор фабриканың ишмекчилери откön јылда продукцияны эдип чыгарар ла садуга аткаар пландарын 24 декабрьда бүдүрип, планга ўзери 180 мунг салковойдың базына турар кебистер, чолологон бöстöр согуп табыштырдылар.

«Электробытприбор» заводтың коллективи берилген жа-кылтаны темдектеген ёйинен бир айга шыдар озо бүдүрди. Предприятие планга ўзери ўч мунг беш жүс самовар эдип чыгарды.

Орёги айдалган предприятиелер качаннан бери озочылдардың тоозында болуп турган болзо, гардинный тюль эдер фабриканың коллективи 1976 јылда азыйда улай ла сондоочылар болгон тоозынан чыгып, озочылдарга кожулды. Откön јылда фабрика туруш јоктонг иштеп, ай сайын бийик чынгыйлу продукцияны планнан сонгобой иштеп берген. Предприятие валовой продукциины эдип чыгарар планды 103,3, садуга аткаарын 102 процентке бүдүрген. Жакылтага ўзери 141 мунг салковойдың продукциязы аткарылган. Кöп акча-жöөжö, материалдар, электроэнергия кымакайлалган.

Бу једимдер предприятиеде социалистический мöröй бдүнгилү откönинин шылтузында болгоны жарт. Мöröй цехтердин, бригадалардың, анайда ок танынан ишмекчилердин ортодо чокум ээжилер аайынча откүрилип жат. Мöröйдин итогторы ай сайын кörүlet. Оны кörör тушта ончо жаны: иштин арбыны, дисциплиназы, ишке чыкпаган күндер, оройтыштар, экономикадагы једимдер, продукцияның чынгыйы аяруга алылып жат.

Мöröйдин јенгүчилери материальный ла моральный жанынан темдектелет. Предприятиеде мöröйдин итогторын кörör, оны элбеде жарлаар аңылу улус тургузылган. Мöröйдин итогторын агитаторлор ло политинформаторлор бойлорының куучын-беседаларында элбеде жарлап турулар.

Областьның мал ишчилери откön јылда государственного 40 мунг тоннага шыдар сүт, 25 мунг тонна эт, 25 мунг центнерден артык түк, 659 центнер ноокы, аңның 15 мунг килограммнан ажыра мүүзин табыштырдылар.

Чаргыдагы, Барагаштагы, «Советский Алтай» совхозтордын, Ондой аймакта ХХIV партсъезд, Кан-Оозы аймакта «Путь к коммунизму» колхозтордын ла ёскö дö хозяйстввордын колективтери сүрекейjakшы иштегендөр. Темдектезе, Чаргыдагы совхоз государствового эт садар планды 101, сүтти — 103, түкти 111 процентке бүдүрген.

Кöксуу-Оозы аймакта Алтыгы-Оймондогы фермада (бригадири Г. Г. Фефелов) саар уйлардын ўюриндеги ишмекчилер Улу Октябрьский социалистический революциянын 60 јылдыгын жаралыкту сыйла уткыыр, социалистический мëройгö кирижип, государствового сүт садар албатыхозяйственный планын 124,8 процентке бүдүрди. Государствого бийик чынгыйлу 6274 центнер сүт садылган. Кажы ла фурожный уйдан 2390 килограмман сүт саалды.

Откён јылда жаан једимдерге Кенидеги совхозтын В. К. Сандчиковко башкарткан койчылардын бригадазы једип алды. Бригада јўс койдон план аайынча 90-нын ордына 114,7 кураан, кажы ла койдон 3 килограмм 450 граммнын ордына 3482 грамман түк алган.

Танынан мёрёйлөшкөндөрдин ортодо анчадала бёс согор фабриканын ишмекчизин, 1977 јылдын чодына иштеп турган Е. И. Ворошинаны, Амурдагы совхозто кажы ла уйдан 3044 килограмман сүт саап алган Е. И. Баженованы, Ябагандагы совхозто тоннакилометр аайынча планын 203 процентке бүдүрип, ремонтто ло күйдүрер ле сүркүш эдер материалдарды чыгымдаарында 235 салковой акча кымакайлап алган шофер Ю. С. Яндиковты темдектеерге жараар.

Онынчы бешжылдыктын экинчи јылы, Улу Октябрьдын юбилейининг јылы башталды. Областьнын ишкүчиле жаткандарынын алдында жаан задачалар туруп жат. Олорды бүдүреши партийный, советский органдардан төзөмөлдү ишти чике ёткүрерин, јўстер ле мунгдар тоолу ишмекчилердин, колхозчылардын, специалисттердин ле служащийлердин баштакайларын некеп туру.

Быжылгы кату кышта КПСС-тин Тöс Комитети колхозчыларга, совхозтордын ишмекчилери, механизаторлорго, ученийларга, јурт хозяйствонын специалисттерине, јурттарга материально-технический јепсел берип турган промышленностын ишчилерине, Советский Союзтын бастыра ишкүчиле жаткандарына Письмо жарлады. Анда 1977 јылдын задачаларын бүдүрер жаан учурлу эки суракка: жаскы кыра ижине белетенерине ле малды кыштадарына тöс ајару эдилди. Бу күндерде областьнын бастыра ишмекчи коллективтеринде КПСС-тин

Төс Комитетининг бу Письмозын шўёжип, тургузылган задачаларды јенгүлў бўдўрерине ууландырылган чокум иштер темдектелип туру.

Ишting эрчимин кўдўреринде «Производствонын тузазын бийиктедерине, ишting чындыйын ононг ары ѡараптарына ла онынчы бешъылдыктын јакылталарын јенгүлў бўдўрерине учурлалган Бастирасоюзный социалистический мёрбй керегинде» КПСС-тинг Төс Комитетининг, СССР-динг Министрлерининг Соведининг, ВЦСПС-тинг ле ВЛКСМ-нинг Төс Комитетининг јёби јаан ѡол ачты. Колхозтордо, совхозтордо, промышленный, строительный, транспортный предприятиелерде, бастира производственный коллективтерде социалистический молѓулар, удура пландар алары учына чыгып клееди. Ол молѓулар ла пландар Туулу Алтайдагы ишкўчиле јаткандары Улу Октябрьский социалистический революциянын 60 јылдыгын иште бийик једимдерле уткыырга белен болгон кўён-табын керелеп туру.

Е. Пак

ОЗОЧЫЛ ЧЕНЕМЕЛДИ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ ИШТИН ШКОЛДОРЫНДА ТАРКАДАРЫ

Коммунистический иштин школдоры албатында иштегей ле идеиний эдип тазыктырарында калганчы ёйлөрдө тузазы әлбей берген иштердин бүдүми боло берди. Откон ўредүлү жылда бистин областыта андый школдордон 92 школ иштеп баштаган, олордо 2300 кижи ўренген. Олор аңылу тургускан биржылдык программа аайынча КПСС-тин XXV съездининг материалдарын ўренгилеп, «Экономический билгирлердин төзөлгөзи», «Социализм ле иш» деп курстарды откондör. Бу ўредүде аңылу ајаруны анчадала производстводогы озочыл ченемелдерди иш ёдүп турган кажы ла јерге таркадарына салар керек.

Экономический ўредүни анаң ары әлбедип тура, науканын ла техниканын једимдерин производствого бийик кеминде тузаланаы жынан жаан ајару салары керегинде КПСС-тин XXV съездине эткен докладында Л. И. Брежнев темдектеген.

Бу жынан алза, бисте коммунистический иштин көп школдоры алдындагы турган задачаларын коомой эмес бүдүрип жадылар. Анып, темдектезе, Кош-Агашта, Шебалин аймакта Барагаштагы ла Эјегандагы совхозтордын ла Кёксуу-Озынын Мультадагы совхозтогы, городто ткацкий ле швейный фабрикалардагы, Маймадагы моторремонтный заводтогы, Акташтагы рудоуправлениедеги ле Горно-Алтайсктагы ОПХ-дагы школдордын пропагандисттери бойлорынын угаачыларына социалистический молжуладын некелтелерин чокумдал аларына ла олорды бүдүрерине болуш жетиргилейт. Ол ок ёйдө олор угаачыларын социалистический мөрөйгө тын күүнзеп турарына ла коммунистический иште ак-чек турожарына көдүрип жат. Озочыл ченемелдерди шингед ўренип алала, олорды элбеде таркадарына жаан ајарулар салат. Мынан улам иштерди жарандырары керегинде, сырьеын ла ѡскёдө материалдардын база иштейтен ёйлөрдин жылытуларын астадары ла јоголторы жынан бир канча керектү шүүлтелер эдип, продукциялардын чындыйын көдүрери жынан техникии жеткилдү тузаланаы керегинде шүүлтелер эткендөр.

Кош-Агаш аймакта коммунистический иштин 9 школы иштеп жат. Калганчы эки јылдың туркунына угаачылар аймактагы көп озочылдардың ченемелдерин шингдеп, ўренип алып, олорды бойлорының иштеринде тузаланып көргөндөр. Олорго анчадала эчки кабыраачы Абитовтын, уй кабыраачылар Тарбан Павловтын ла Эренке Тадыровтын, койчылар Петр Коткеновтын, Исаак Саблаковтын, Канжил Чакшановтын ла ёсколлорининг де иштеги ченемелдери сүрекей тузалу болгондор.

Бу тоололгон улустынг иштеги једимдери мал-аштанг алар продукцияны көдүрерине јакшы салтарын јетиргени јарт. 1976 јылдың итогторы аайынча мал ижининг улузының 58 проценти бойлорының социалистический молјуларын ажыра бүдүргендөр. Бүгүнги күндерде аймакта классту 158 кижи мал ижинде иштеп жат. Бу аймактын ишчилери онынчы беш-јылдыктын баштапкы јылын јакшы көргүзүлөрле божоткондор. Олор планнан ажыра государствного 1612 центнер эт, 955 центнер түк ле 171 центнер ноокы саткандар.

Кан-Оозы аймакта райбыткомбинаттын коммунистический иштин школындагы пропагандист В. Ф. Бжицкихтин баштаганыла мындый јакшы јаңжыгу төзөлгөн: угаачылар цехтеги социалистический мөройдинг ле кажы ла кишининг алынган молјуларындагы пункттарды ёмёлик көргүлөп, ол мөрой кандый айалгаларда ёдөрин шингдейдилер. Мынынг шылтуунда школдордогы билгирлер алып турган 12 угаачы бастыразы коммунистический иштин ударниктери болуп, производственный јакылталарды 105—110 процентке бүдүрип турлар. Коммунистический иштин школындагы угаачылардын иштеп турган участогында чыгарып турган ончо продукциялар јаныс ла јакшы качестволу болуп чотолот.

Барагаштагы совхозто пропагандист А. И. Чинатовтын, ткацкий фабрикада К. Д. Чеснокованын ла З. Л. Тупикина-нынг коммунистический иштин школында откүрип турган ўредүлери јаантайын сүрекей ајарынкайлу ла тынг белетелет. Ўредүлердин амадузыла башкарынып, олор кандый бир эп-арганы билгир тузалангылайт. Бого анчадала пропагандисттинг бойынын куучыны эмезе производстводогы озочылдардын куучын айтканы, а ол эмезе иштеп турган јерде иштиканайда бүдүрип турган эп-аргаларды көргүскени киргилейт. Производственный ченемелди мынайда шингдеп ўренгени коммунистический иштин школын ёскө бүдүмдү ўредүден чек башкаландырып жатканы ол болот. Мынызы јаныс ла производственный көргүзүлөрди јаrandырарга шылтуун је-

тирип турган эмес, је аңайда ок угаачылардын түп шүўлтөлөрин элбедин, теренжикип, көдүрингилүү иштинг учурыла тазыктырарына јаан арга берет. Иште озочыл ченемелди ончо јанынаң көрүп, школдын угаачылары ишти јарандырары јанынаң јакшынак эп-сүмелерди ле аргаларды ачык-јарык айдып бередилер.

Барагаштагы совхозтын Шаргайтыдагы фермазынын чабандары Ю. Қакпаков ло П. Матвеев иштеринде јаан једимдерге јединип, 1977 јылда койлорын 100 процентке корулап аларына баштанкай эткендер.

Кийим көктөөр фабрикадагы школдо 1976 јылдын январинен ала озочыл 7 производственный ченемел шингделген, олордын кезиги кандый бир једикпестерден улам көп брактар эдетендер. Кийим көктөөчилер озочыл ченемелдерди тузаланганынаң улам 9 айдын туркунына чынгый качестволу продукциялар табыштырар боло бердилер. Коммунистический иштин школындагы угаачылар: Пестерова Галина, Таскина Римма, Сурина Галина, Льдокова Людмила, бастыразы 20 кийим көктөөчилер бешјылдыкты ўч јылга бүдүрер деп молжу алала, эмди 1977 јылдын ноябрь айы учун иштегилейт.

Акташтагы рудоуправлениенин специалисттеринин айтканыла болзо, коммунистический иштин школындаты ўредү улустын иштеги дисциплиналарын тыңгыткан, иштин арбынын ла чынгыйын көдүрген. Коммунистический иштин адын адантан металлургический заводтогы коллективте көп јылдардын туркунына кадрлардын иштен чыгып баратаны јоголып калды. Бу коллектив јылдын сайын бойынын социалистический молјуларын ёйинен озо бүдүрип салат.

Јакшы једимдер ёскө дö школдордын ижинде бар. Же ол ок ёйдö олордын ижин ончо јанынаң шингдегенде, көп школдор бойынын ижинде озочыл эп-аргаларды ла ченемелдерди тузаланбай, керек дезе занятиелер де ёткүргилебей жат. Бис Кан-Оозындагы райбыткомбинатта школдын јакшы ижин темдектегенис. Же бу ок аймакта төзөлгөн 6 школдын јүк ле экүзи иштеп жат. Мындый ок айалгалар Ондойдо, Көксуу-Оозында, Турачакта ла ёскө дö аймактарда учурал жат. Озочыл ченемелдерди коммунистический иштин школдорында ўренбей ле јетире ўренбей, иште тузаланбай турганынын шылтактары неден улам дезе, хозяйственный ла профсоюзный органдар пропагандисттерди ле угаачыларды эн керектүү материалдарла информировать этпей турганда-рында болот. Бу ла мындый ла ёскө дö шылтактардан улам кезик занятиелер көп сабазында методический некелтези

јабыс кеминде ле ўренип јаткан ченемелдинг учурын калай жартап тургандарында болот. Угаачыларды јилбиркедетен эпсүмелерди тузаланбай јадылар, оныла коштой занятилерде иштеги коллективтинг јилбиркейтен сұрактары, практический керектери ле задачалары чек көдүрилбей жат. Ого коштой көп школдордо учебно-материальный төзөлгө јок. Көп сабазында бу школдордо јербойындагы профсоюзный ла хозяйственный организациялар бойлорының некелтelerин јабызатканында шылтак база бар. Общественный методический советтердин неме керектебестери ле олордың предприятиелдердеги экономический сұрак аайынча иштеп турган улусла колбу тутпай тургандары јаныс ла коомой салтарын јетирип жат.

Бу ёрёги једикпестерди јоголтып, школдордың иштейтән айалгаларын јарандырганы партияның тургускан задачаларын бүдүрерине јаан јомайлтö болор. Мында бастыра организациялардың öмөлик күүн-табы керек.

Коммунистический иштинг школорының једимдери рекомендациялар белетеп турган отраслевой ведомствородон ло управлениелерден камаанду болгонын качан да ундыбас керек.

В. Липокурова

СССР-дин РАЙОНДОРЫНЫҢ ХОЗЯЙСТВОЫН КОМПЛЕКСНЫЙ ЁСКҮРЕРИН ПЛАНДААРЫНЫҢ СУРАКТАРЫ

(Горно-Алтайский автономный областьы пландап турганы аайынча)

Экономический райондордың хозяйствозын комплексный ёскүрери производство социалистический болгон айалгаларда прогрессивный форма болуп жат. Хозяйствоны план аайынча ёскүрерге жербойында хозяйственний комплекстер төзöör шүүлтени В. И. Ленин «Аш-курсактың налогы» деп ижинде, эткен. Ол ижинде В. И. Ленин «бир предприятиени, бир хозяйствоны эмес, элбек жерде турган бир канча таңынан хозяйственний иштерди, анда бар бастыра хозяйственний керектерди бириктirери керектү» деп бичиген. (В. И. Ленин, ПСС, 43 т., 234 стр.).

Башчының ол шүүлтези ГОЭЛРО-ның планын тургузында тузаланылган. Бу планда хозяйствоны жербойы аайынча бириктire пландап ёскүргени jaан учурлу деп айдылган.

Экономический райондордың хозяйствозын жербойндагы бүткүл хозяйственний комплекстер эдип пландаары керектү деп, СССР-дин Госпланының баштапкы председательдери болгон Г. М. Кржижановский, В. В. Куйбышев ле ёскö дö башкараачы партийный ла государственный ишчилер айдып тургулайтан.

Бистинг партиябыстың јууның алдында, аныда ок јууның кийинде ёткён съездтеринде јöптöлгöн директивтерде ле албаты-хозяйственный пландарда бастыра ороондо, аныда ок союзный республикада ла экономический райондордо производительный ийделерди комплексный ёскүрер задачалар тургузылган.

Экономический райондордың хозяйствозын комплексный ёскүрер дегени — башка-башка болжуктерди колбоштырып, тен ёскүрери. Аныда пландап ёскүргенинин тузазы албатының хозяйствозы кирелтелү болгонынан кörүнип жат. Бу

айтканыла экономический райондордың хозяйствозын комплексный ёскүрерининг бастыра суректары көргүзилбей жат. Мында комплексный ёскүрерининг текши учуры айылган.

Экономический райондордың хозяйствозын комплексный ёскүргедий жарамыкту айалгаларды жаңыс ла социализм јеткилдеер аргалу. Капитал бийлеген айалгада туш-башка предприятиялер эмезе монополиялар сок-жаңыс бойында кезик керектерди пландаар аргалу. Бүткүл райондогы капиталистический производствоны пландал болбос. Аныдарда, производствоны комплексный ёскүрерин пландаарын социально-исторический жанаң алары кыйалта јоктонг керектү.

Экономический райондордың хозяйствозын комплексный ёскүрерининг төзөлгөзинде производственный специализация алылган. Специализация ажыра кажы ла райондо производство, экономиканың кебери антылалып жат. Антылалып эдилген продукция бастыра райондорго ўлештирилдер. Район кандай продукция эдери бастыра ороонго ло јербайына тузалу болорын пландаарда, јербайындағы ар-бүткен айалганы, мында бар сырьены ла материалдарды, иштеер улусты, производственный ийделерди, ёскö дö социально-исторический керектерди ајаруга алып жат.

Экономический райондо хозяйствоны комплексный пландал ёскүреле, иштеп алған продукцияны јербайында тузала нарынаң артыкташтыра эткенин ёскö райондор jaар аткаар.

Ороондо производственный ийделер ёскёниле колбой, производство специализация база ёскёлёнör. Же кезикте специализация эдери текши ёзүмнен сондозо, jaан једикпес-тутактар болордон маат јок. Же оныла коштой кезик јерлерде хозяйствоны ёскүреринде жастыра специализация эткени учурал жат. Оны бис мынан ары Горно-Алтайский автономный обласъта пландал турганыла көргүзерис.

Экономический райондо төс производствоны комплексный ёскүрерин пландаганыла кожно материальный производствоның болушту ла јеткилдейтен бөлүктерининг ле производственный эмес бөлүктерининг ижи пландалар.

Болушту иштү бөлүктерге районның бойында производствого керектү иш, темдектезе, стройиндустрия, металлообработка, кезик јерлерде таш-көмүрдин промышленнозы, электроэнергетика ла ёскёлбөри де кирип жат. Жеткилдейтен бөлүктерге — районның улузын жеткилдейтен јенил, аш-курсактын промышленнозы, јурт хозяйствоның јербайын жеткилдейтен бөлүктери кирип жат.

Производственный эмес бөлүктер, темдектезе, жилищно-

коммунальный хозяйство, сұ-кадыкты корысыр организациялар, школдор, культураның учреждениелери ле ёсколюри де база жербайында журтаган албаты-калыкты жеткилдеп жат.

Башка-башка экономический райондордың хозяйствозын комплексный ёскүрерин пландайтан задачалар түнгей эмес. Жербайында производствоны пландайтан задачаларла райондордың хозяйствозын комплексный ёскүрер пландарда бүдүретен сурактарла көнү колбулу.

Комплексный территориальный пландардың текши задачаларының ортодо: райондордың хозяйствозын келер ёйдо специализировать әдип комплексный ёскүрер пландарды туртузары, бөлүктөр тенг ёзбірин пландаары, производственный эмес бөлүктөрди ёскүрерин, ар-бүткен байлыкты, жербайында бар материалдарды ла сырьены тузаланарын, хозяйствоны чике төзбөрин темдектеп пландаары.

Экономический районның текши ороондо учуры жабызаган сайын экономический көргүзүлери ле задачалары база астайт.

Союзный республикага эн ле жаан учурлу текши экономический көргүзүлер берилип жат. Союзный республиканың ороонның общественный производство учуры национальный кирелтени көптөдөринде турушканынан ла ўлешкенинен көрүнип жат. Область эмезе край общественный продуктанды эдеринде турушканы промышленность, журт хозяйство, строительство эткен текши продукцияның кеминен көрүнер.

Область ла край национальный кирелтеден алтып тузаланган ўлүзи капитальный чыгымдардың, албатының кирелтезининг, производственный эмес бөлүктөрдеге эткен чыгымдардың кеминен көрүнер.

Союзный республикаларда албаты-хозяйствоның бөлүктөрин тенг ёскүрерин пландарда аңылу ајару производствының комплекстерин төзбөрине әдилер учурлу.

Бир обlastтагы албаты-хозяйствоның бөлүктөрин тенг (пропорциональный) ёскүрерин пландарда элден озо кажы бир комплекске кирип турған производствордың экономический колбуларына элден озо ајару әдип жат.

Экономический райондордың хозяйствозын комплексный ёскүреринин задачаларын бүдүргени ол райондо журтаган улустың жадын-жүрүминин материалный ла культурный кемин бийиктедерине, общественный производство арбынду болорына јомайлтө эдер учурлу. Экономический райондордың хозяйствозын комплексный ёскүреринде албаты-хозяйствоның бөлүктөринин пландары ла жербайындагы пландаганы колбоштырылып жат.

60-чы жылдардың ортозынан ала ороонның албаты-хозяйствозын бөлүктөр (отрасльдар) ажыра башкаарына көчкөн кийинде бөлүктөрдин планын ла экономический районның планын колбоштырары анчадала жаан учурлу боло берди. Ол керегинде бистинг партиябыстың съездтеринде ле Төс Комитеттин Пленумдарында жаантайын жаан ајару эдилген. «Албаты-хозяйствоны бөлүктөр сайын ла јербайында экономический райондор сайын колбоштыра билгир ѡскүрери керектүү» деп КПСС-тинг Төс Комитетинин Генеральный качызы нöкөр Л. И. Брежнев XXV съездте Төс Комитеттин Отчетный докладында айткан.

Албатының хозяйствозын бөлүктөр сайын башкаарда ороонның экономиказын жаңыс төс јерден башкаары, бирлик экономический ле технический политика ёткүрери јеткилделет, кандый продукция кандый предприятиеде канча кирези эдилери жарталып жат.

Же бөлүктөр (отрасльдар) сайын тургускан пландарда бөлүктөр ортодо колбулар, ар-бүткен байлык-жөнни тузаланары, башка-башка экономический райондордогы социологический задачаларды бүдүрери көргүзилбей жат.

Бөлүктөр сайын пландарды ла јербайындагы райондордо хозяйственний пландарды чике колбоштырганы экономический райондордың ортодо ло предприятиелердин ортодо колбулар жакшы болорын јеткилдеер.

Бүгүнги күнде бөлүктөр сайын производствоны пландаары жарангандар, пландарды тургузары ла јөптөөри предприятиеден ле стройкадан ала министрстволорго ло СССР-дин Госплана жетире тутак јок, жакшы төзөлгөн болзо, экономический райондор сайын пландал турганында једикпестер бар.

Бөлүктөр сайын пландарды ла экономический райондордың, јербайының пландарын СССР-дин Госплана жана колбоштырып, бириктирип жат. Госплан тургускан бирлик албаты-хозяйственный планда бөлүктөр ѿзётөн тебүзи, олордың ортодо пропорциялар, технический ѿзүм темдектелип, продукцияны эдип чыгарары бар ресурстарла колбоштырылып жат. Же андый да болзо, хозяйстволордың ортодо колбуларда көп једикпестер артканча. Ол једикпестерден улам текши план бүдүрерине тың буудактар болуп жат. Олор ончозы пландаганының чындыйынан камаанду.

Бөлүктөр сайын пландаарда ла экономический райондордың хозяйственний ижин пландарда колбоштырып болбогон керектөр артып турган учуралдар бар. Көп экономисттер олорды јоголторы жанаңынан бойлорының шүүлтелерин берип

јадылар. Кезик экономисттер јербайында пландал турган ор-
гандардың праволорын элбедер керек дежет. Бу шүүлтеге-
ајару эдерге јараар. Же жаңыс ла јербайына көп праволор-
бергениле ончо једикпестерди јоголтып болбос.

Жербайында пландаарының алдында кандай задачалар
турады жанаң бүгүнги күнгө жетире башка-башка шүүлте-
лер бар. Кезик экономисттердин шүүлтезиле болзо, ол —
бölükterdi öskürer пландардың жербайындагы böлükteri.
Öskö кезик нöкörlöp жербайындагы, жартаза: экономический
райондордың хозяйствозын öskürer пландарды жаңыс ла ол
райондордың хозяйствозын комплексный ösküreten пландар
деп айдып турулар.

Бистин шүүлтеле болзо, экинчи böлük экономисттердин
айтканына райондор ортодогы экономический колбуларды
кошсо, јöпсинер керек.

Хозяйствоны комплексный ösküreri — СССР-дин бас-
тыра экономический райондорын öskürer закон. Же ороонның
райондорында хозяйство башка-башка бүдүмдү. Район канча
ла кире бай, ар-бүткен байлык-жöжöзи көп, иштеер улузы
артыкту, производительный ийделери тың, экономико-геогра-
фический айалгазы жарамыкту болзо, ол районның специали-
зациязы элебк, албаты-хозяйственный комплексы толо болор.

Темдек эдип, Горно-Алтайский автономный обласстты ала-
лы. Туулу Алтайдың производительный ийделерин ösküreten
тöс аргаларды бириктире алза, оның хозяйствозын комп-
лексный ösküргени jaан једимдү болор.

Областьның комплексный хозяйствозын материальный
производствоның пропорциональный özümин шингдегени,
производственный ла производственный эмес böлükter özüлт
турганының характеристиказы керелеп јат.

Производственный ла производственный эмес böлükter-
дин özümинин ортодо ёрёлү-тöмёндүзин иштеп турган улус-
тың тоозыла жартаар арга бар. Темдектезе, 1975 јылда СССР-
де бастыра иштеп турган улустың 26,1 проценти производст-
венный эмес böлükte иштеген. Республиканың башка-башка
райондорында экономиканың özüми аайынча бу тоо ёрёлү-
тöмёндү.

Общественный производство иштеп турган улустың
тоозы канча ла кирези көп болзо, анча ок кире көп услуганы
производственный эмес böлükte эдери керектү болор. Про-
изводственный ла производственный эмес böлükterдин özü-
мин пландаарда оны ундыбас керек.

Темдектезе, РСФСР-дин общественный производствозында

иштеп турган улустын тоозында производственный бөлүктөрде 83,5 процент, производственный эмес бөлүктөрде 26,1 процент болор, бистинг областыта общественный производствонын производственный бөлүктеринде 82,6 процент, производственный эмес бөлүктеринде 25,8 процент болор.

Областьнын албаты-хозяйствозынын материальный производствонын ла производственный эмес бөлүктөрдин кемин јартап тургузары Горно-Алтайский автономный областьнын хозяйствозынын комплексный өзүмин пландаарынын јўк ле бир бёлүги. Мында тёс учурлу иш — областинын энергетический, трудовой аргалары, ар-бүткен байлыгы ла айалгазы аайынча аңылалган производстворорын, болуштула јеткилдейтен производстворды чокумдап темдектеери.

Н. Исчиекова

ЈАНЫ ЈЫЛ. ЈАНЫ БИЧИКТЕР

Откён јыл бистин јүрүмбисте јаан учурлу јыл болгонын бисjakшы билерис. Ол јылда партияның XXV съезді өдүп, бойының исторический јөптөринде совет албатының алдында коммунизмди мынан ары ёскүре тударының улу задачаларын тургускан. Съездте жарадылган онынчы бешжылдыктың баштапкы јылының пландарын совет албаты јенүлү бүдүрип чыкты. Партия бойының бастыра ийде-күчин совет улустың јүрүмин там жарандырарга, оның амыр-энчү јадарын жеткилдеерге ууландырганын кажы ла кижи изү јүректен жарадыл жат. Төрөлис там чечектеп жаранат. Ол телекейде эн озочыл ороон. Оныла кижи канайып оморкобос! Орооныстың байлығы јылдан јылга тыңыган сайын оның культуразы, литературазы, искусствоозы көдүрилет.

Эмди улус јаныс ла аргалу-чакту, жеткилдү јадарга амадап турган эмес, анайда ок бойының күүн-санаазын байыдар, жарандырар амадулу јүрүп жат. Олорго жакшы бичиктер, кинолор, кожондор, театрлар керек. Ол бичиктер санаа-шүүлтеде јанынан, көрүм-јурамал да јанынан бийик кеминде болор учурлу. Нениң учун дезе, эмдиги ёйдинг некелтелери бийик. Эмдиги јашёскүрим телекейлик литератураны да, искусствоны да жеткилинче жакшы билер. Оның да учун алтай бичицилер бойының бичиктерин бийик чындыйлу эдип чыгарарга амадап, бу јанынан аңылу жедимдерге јединет.

Откён јылда Алтайдың бичиктер чыгарар издательствоозының Туулу Алтайдагы бөлүги алтай ла орус тилдерле бир канча солун бичиктер кепке базып чыгарды. Элден ле озо бистин бүдүрген каруулу ижибисте партияның XXV съездинин материалдарын алтай тилге көчүрип, кыска ёйдинг туркунына кепке базып чыгарганысты темдектеер керек. Бу бистин автономный облазыбыстың јүрүминде јаан политический учурлу керек болуп жат. Анайда ок партияның съездине уткүй ого учурлалган алтай Лениниана кепке базылган. Оны бис «Ленин керегинде алтай кожон» деп адаганыс. Бу јуунты эки тилле кепке базылып чыкты. Алтай Ленинианага Павел

Кучияктын, Александра Саруеванын, Лазарь Кокышевтин, Эркемен Палкиннин, Борис Укачиннин, Паслей Самыктын, Аржан Адаровтын, Константин Козловтын ла онон до ёсколёринин Ленин керегинде эң жакшы ўлгерлери кирип жат. Бу бистинг партиянын съездине эткен сыйыбыс, Ленин ле партия керегинде изү јуректен, ару санаадан айткан сөзибис. Juунтыны кепке базарына Сергей Сергеевич Каташ ла Валерий Иванович Чичинов белетеген. Олор бу ишти бийик некелтерге тайаныш, чындыйлу ла жарамыкту эткен деп айдар керек.

Бичиктер ажыра партиянын сөзин, онын јөптөрин албатыга жетирери, албатынын ат-нерелү ижин толо ло жаркынду көргүзери бистинг, бичик базаачылардын, алдыста турган төс учурлу керек болуп жат. Откён жылда «Эки бешжылдыктын белтиринде», «Бийик јердин улузы», «Бис најылыкла ийдөлү» деп бичиктер кепке базылып чыккан. Бу бичиктерде мал ижинин устары, колхозтордын, совхозтордын башкараачылары, партийный ишчилер бешжылдыктын баштапкы жылында планды канайда бүдүрип тургандары, откён бешжылдыктағы ченемелдери, иш ле најылык, советский интернационализм керегинде куучындап жадылар. Бичиктердин авторлорынын тоозында Социалистический Иштин Геройы Желмек Тоедов, КПСС-тин Кош-Агаштагы райкомынын качызы Виктор Андреевич Поносов, Эјегандагы совхозтын директоры Василий Пантелеевич Уланкин, Кош-Агаш аймакта «40 лет Октября» колхозтын төйлөр кабыраачызы М. Ачубаев ле онон до ёсколёри.

Издательство анайда ок алтай школдорго керектү бичиктерди башкару тургускан ёйдөн бир ай озолодо кепке базылып чыгарды. Олордын ортозында бир канча бичиктер көп будуктарла кепке базылган. Издательствонын ишчилери мынаң ары алтай балдар жараш, көскө көрөргө кеен бичиктерлү болзын деп амадап, ончо бичиктерди көп будуктарлу эдин чыгарарга кичеенип туро.

Откён жылда јербоїынын бичиичилеринин жаны солун бичиктери кепке базылып чыкканын аңылу темдектеер керек. Алтай литература жылдан жылга там ла жараныш, онын ийдөкүчи тыңып, солун ла национальный аңылу кеберлү литература болуп браатканын орус та, алтай да критиктер темдектейт. Анайда ок литературага эркиндү жиит бичиичилер кирип турганы база жарамыкту. Қалганчы жылдарда анчадала Жыбаш Каинчин мөрлү иштеп туро. Онын куучындары ла повесттери эмдиги ёйдөги журттагы улустын јүрүмин, ижин

толо ло чын көргүзет. Откён јылда оның «Койчылар» деп повези кепке базылып чыкты. Бу автордың бичиги Москвада «Современник» деп издаельство база кепке базылып чыгып жат. Алтай поэзияда јаны сости Паслей Самык, Байрам Суркашев айттылар. Паслей Самыктың «Алагүн јааш», Байрам Суркашевтинг «Эзендик» деп јуунтыларын улус сонуркап кычырар деп иженедис. Бистинг издаельство алтай бичицилердин произведениелерин орус тилле кепке базып чыгарарына, ол ажыра алтай литературада миллиондор тоолу ла јүзүн-башка тилдерлү албатыларды таныштырарга амадап туру. Откён јылда Лазарь Кокышевтинг «Туулардың балдары» деп повези орус тилле бежен мунг тиражту чыкты.

Александр Ередеевтинг ўлгерлерининг «Тандак» деп јуунтызы орус тилле база кепке базылды. Анаида ок Валерий Чичиновтың «Поэзияның адреси — Туулу Алтай» деп бичити, Николай Улагашевтинг «Сынару» деп чёрчёги орус тилле кепке базылып чыкканын темдектеер керек.

Эмди бу јанырган јаны јылда бисти база да көп солунла каруулу иштер сакып жат. Оны јүрүмде бүдүрерин бис баштап салдыбыс. Кычыраачыларды јаны, солун бичиктерле таныштырары, школдорды бойының ёйинде керектү бичиктерле јеткилдеери — бистинг төс амадубыс.

Быјыл кепке базылып чыгатан бичиктер керегинде база айдар керек. Эн ле озо Октябрьский революцияның алтан јылдыгына учурлалган юбилейный литератураны бийик чындылу эдип чыгарарына јаан ајару эдилер. Бис совет албатылардың најылтығын, карындаштығын керелеп турган поэтический јуунты кепке базып чыгарар деп шүүп турубыс. Анаида ок 60 јылдын туркунына јединген једимдеристи көргүзип турган общественно-политический јуунты кепке базып чыгарар деп пландайдыс.

Быјыл Ленинский Сыйдың Лауреады, Социалистический Иштин Геройы Георгий Марковтың «Адазы ла уулы» деп романы алтай тилле кепке базылар. Бу романда Сибирьде классовый тарташуның эн ле курч ёйлөрининг бирүзи көргүзилип жат. Мында ок тайгада төзөлгөн коммунаның ат-нерелү ижи ле оның коркушту ёлүми керегинде айдылган.

Алтай кычыраачылар «Алтай баатылардың» тогузынчы томын јилбиркеп кычырар деп иженедис. Бу томго јарлу кайчи Алексей Калкиннинг «Очы бала» деп чёрчёги кирип жат. Бичикти филологический наукалардың докторы, профессор Сазон Саймович Суразаков белетеген, јуруктарын СССР-дин јурукчыларының Союзының члени Игнат Ортонулов јазаган.

Поэзия сүүчилерге Эркемен Палкиннин «Јердин тыныжы», Борис Укачиннин «Мөңкүлік Алтай јаңылгазы», Іыман Белековтын «Эркин эзин» деп жуунтылары жакшынак сый болор деп бодойдыс.

Бистин жиит кычыраачыларысты Иван Шинжиннин «Чанкыр өзөктөрдин балдары» деп повези база, байла, сонурқадар. Эң кичинек балдарга орус тилле Иван Кочеевтін «Чабыгактын мөңгүн түйгагы» деп бичиги, Эzendey Тоюшевтін «Он эки карындаш» деп бичиги кепке базылып чыгар. Олордын кажызы ла жүс мунгнаң тиражтарлу. Бу бичиктерди алтай да, орус та балдар жилбиркеп кычырарында аланзу јок.

Быјыл бистин издательство филологический наукалардың кандидады Сергей Сергеевич Каташтын «Туулу Алтайдың легендалары, озогызы керегинде куучындары» деп бичигин орус тилле кепке базылып чыгарар. Бу солун бичик. Мындый бичик жаан да, жаш та улуска солун болор.

Кожон, музыка, сцена сүүчилерге сүрекей керектү «Туулу Алтай — кожонғым» деп бичикти кепке базылып чыгарарга база белетеп турубыс.

Ончо бичиктер жаңы. Олор кандай жүрүм жүрер? Узак жүрер бе айса ундылып калар ба? Мыны биске ёй көргүзeten туру. Же издаельствонын ишчилери, писательдердин Союзы кажы ла бичикти солун, коммунистический таскадышка керектү эдип чыгарарга амадап жат. Бистин једимдерис, једикпестерис керегинде кычыраачылар издаельствого, редакцияга бичип туратан болзо, биске болуш болор эди.

Онынчы бешілдік чындый болорынын бешілдігы деп адалган. Шак онынг учун издаельствонын ишчилери чыгарып турған литературанын чындыйын тыңыдарга, онын шүүлтезин бийиктедерге, эрчимин жаандырарга бастыра күчин салып иштеп туру. Бу иште жаңы једимдерге јединерис, текши культуранын өзүмине анылу јомөлтө эдерис деп иженип турубыс.

А. Адаров

БАЖАЛЫКТАР

Партийный организациялардың каруулу задачалары	1
Ишкүчиле јаткандар государствоны башкарарында ту- ружа	6
Үренге — аяру ла кичеемел	11
Областьтың «Журтхозтехниказы» онынчы бешілдикта	14
Мөрөйдинг итогторынан	18
Озочыл ченемелди коммунистический иштинг школдо- рында таркадары	22
СССР-динг райондорының хозяйствозын комплексный баскүрерин пландаарының сұрактары	26
Яңы жыл. Яңы бичиктер	32

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 7/II 1977 г. Усл. п. л. 2,09. Уч.-изд. л.
1,87. Заказ 412. Тираж 1000 экз. Цена 4 коп. АН 04021. Фор-
мат 60×84¹/₁₆.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства,
г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36. Горно-Алтайская
типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча